

МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

DOI: <https://doi.org/10.18524/2411-2054.2022.48.267964>

УДК 327.29: 323.28

Т. О. Чернадчук, канд. юрид. наук, доцент
Сумський національний аграрний університет
Кафедра адміністративного і інформаційного права
вул. Герасима Кондратьєва, 160, Суми, 40000, Україна
e-mail: tamarachernadchuk@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6758-7438>

В. О. Березовська, здобувач другого рівня вищої освіти
Сумський національний аграрний університет
Кафедра адміністративного і інформаційного права
вул. Герасима Кондратьєва, 160, Суми, 40000, Україна
e-mail: valeriya.berezovska@gmail.com

ПОЛІТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ЩОДО БОРТЬБИ З ТЕРОРИЗМОМ: АНАЛІЗ ЗАКОНОДАВСТВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ТА ДЕЯКИХ НАЦІОНАЛЬНИХ АНТИТЕРОРИСТИЧНИХ ПРОГРАМ

Терористичні атаки завдають удару не лише по жертвам, їхнім друзям і родинам, а й по фундаментальним принципам Європейського Союзу. Вибір теми статті зумовлений тим, що сьогодні Європейський Союз визнає відмивання грошей, фінансування тероризму та міжнародний тероризм є одними з головних загроз для його фінансової системи та безпеки громадян. Метою дослідження статті є аналіз основних напрямків діяльності та рішень Європейського Союзу у цій сфері.

Методологічну основу статті складають як загальнонаукові, так і спеціальні методи наукового пізнання. Законодавство ЄС в сфері протидії тероризму було досліджено за допомогою аналітичного методу, метод абстрагування дав можливість оцінити загальний сучасний стан правового регулювання боротьби з тероризмом. Використання порівняльно-правового методу дало можливість проаналізувати національні антитерористичні програми обраних країн Європи. Логіко-юридичний застосовувався при формулюванні висновків та пропозицій.

У статті розглядаються питання, пов'язані з правовими аспектами боротьби з міжнародним тероризмом. Проводиться дослідження кроків, вжитих Європейським Союзом, тобто прийняття резолюцій та стратегій, підписання договорів, створення інституцій, що функціонують з метою боротьби та запобігання терористичним атакам, які є складовими загального поняття антитерористичної системи. Автори вказують на найбільш важливі договірні положення та інституції, а також їх розвиток і вплив на систему боротьби з тероризмом Європейським Союзом. Метою дослідження статті є аналіз основних напрямків діяльності та рішень Європейського Союзу у цій сфері. Досліджено, що зовнішні дії ЄС включають підтримку країн у вдосконаленні їх судових систем і потенціалу правоохоронних органів, а також інтеграцію європейського антитерористичного законодавства в їхні стратегії безпеки. У досліджуваних країнах чітко простежується системний підхід до боротьби з тероризмом.

Ключові слова: тероризм, міжнародна безпека, антитерористична політика, Європейський Союз, стратегія безпеки.

Постановка проблеми. Терористичні загрози не є новим явищем на європейському континенті, і країни, що входять до Європейського Союзу, неодноразово стикалися з різними терористичними актами.

За останні шість років теракти в країнах НАТО та ЄС були здійснені, серед іншого, у Парижі (2015, 2017, 2019, 2020, 2021), Брюсселі (2016, 2017), Ніщі (2016, 2020), Берліні (2016), Лондоні (2017, 2019), Ліоні (2019), Стокгольмі (2017), Барселоні (2017), Турку (2017), Гамбурзі (2017), Каркассонні (2018), Страсбурзі (2018), Відні (2020) і Лей-он-Сі (2021).

Усвідомлення того, що в принципі немає країн, «застрахованих» від такого роду загроз, стало поштовхом до посилення співпраці окремих суб'єктів у сфері протидії та боротьби з тероризмом. І хоча національні служби безпеки попереджають про конкретні загрози, тероризм не поважає кордонів, використання нових фінансових інструментів, розгалужені мережі зв'язків і злочинних угод, а також стрімкий розвиток технологій ускладнюють виявлення та боротьбу з тероризмом, дозволяючи екстремістам поширювати насильницьку ідеологію на міжнародному рівні.

Таким чином, сучасний тероризм є серйозним викликом для інституцій, уповноважених боротися з ним, а демократичні суспільства повинні забезпечити комплексну відповідь для захисту своїх громадян.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у дослідження європейського антитерористичного законодавства внесли: В. Антипенко, Е. Аречага, І. Білан, Я. Дашкевич, Б. Дженкінс, А. Дорошенко, В. Крутов, В. Ліпкан, Л. Мошкова, В. Попко, І. Шкурат. Науковці аналізували законодавство Європейського Союзу та національні законодавства європейських країн, досліджували їх досвід в боротьбі з тероризмом.

Метою даної статті є дослідження положень антитерористичного законодавства та стратегій Європейського Союзу, роботи його інституцій, які складають загальну антитерористичну систему ЄС.

Виклад основного матеріалу. Обговорюючи питання боротьби Європейської спільноти з тероризмом, варто пояснити цей термін. На жаль, європейське законодавство до цього часу не дає єдиного визначення міжнародному тероризму.

Конвенція Ради Європи про запобігання тероризму дає визначення поняттю «терористичний злочин» - будь-який із злочинів, викладених і визначених в одному з договорів, перелік яких наведено в Додатку [1, ст. 1].

Натомість законодавство України визначає поняття «тероризм» та «міжнародний тероризм»:

- тероризм - суспільно небезпечна діяльність, яка полягає у свідомому, цілеспрямованому застосуванні насильства шляхом захоплення заручників, підпалів, убивств, тортур, залякування населення та органів влади або вчинення інших посягань на життя чи здоров'я ні в чому не винних людей або погрози вчинення злочинних дій з метою досягнення злочинних цілей [2, ст. 1];

- міжнародний тероризм - здійснювані у світовому чи регіональному масштабі терористичними організаціями, угрупованнями, у тому числі за підтримки

державних органів окремих держав, з метою досягнення певних цілей суспільно небезпечні насильницькі діяння, пов'язані з викраденням, захопленням, вбивством ні в чому не винних людей чи загрозою їх життю і здоров'ю, зруйнуванням чи загрозою зруйнування важливих народногосподарських об'єктів, систем життєзабезпечення, комунікацій, застосуванням чи загрозою застосування ядерної, хімічної, біологічної та іншої зброї масового ураження [2, ст. 1].

Першими європейськими законодавчими актами в сфері протидії тероризму були Європейська Конвенція про видачу правопорушників та Європейська Конвенція про боротьбу з тероризмом.

Конвенції Ради Європи – це колективні міжнародні угоди, укладені під егідою Ради Європи. Конвенції служать для зближення держав-членів організації, зокрема, їхніх правових систем, шляхом встановлення спільних правових стандартів на європейському континенті. Як правило, країни-члени є сторонами конвенцій Ради Європи. Однак переважна більшість конвенцій відкрита для європейських держав, які не є членами Ради Європи, а також неєвропейських держав, особливо тих, які брали участь у їх розробці.

Рада Європи ніколи не вживала превентивних заходів і ніколи не боролася з тероризмом у формі поліцейських чи військових дій. Рада Європи є міжнародною організацією, яка сприяє розвитку демократії та застосуванню її принципів, тому видала кілька правових документів, які дозволяють протидіяти міжнародному тероризму.

Європейська конвенція про екстрадицію була складена в Парижі 13 грудня 1957 р. Додатковий протокол до цієї конвенції був складений у Страсбурзі 15 жовтня 1975 р. Другий додатковий протокол до неї був складений у Страсбурзі 17 березня 1978 р. Основною метою цієї Конвенції було уніфікувати та модернізувати правові норми екстрадиції, а також спростити та полегшити операції з екстрадиції між державами Ради Європи. Конвенція містить положення про видачу між державами-учасницями осіб, які переслідуються за кримінальні злочини. Положення Конвенції не поширюються на політичні злочини.

Стандарти екстрадиції, запроваджені Конвенцією 1957 року, були змінені з набранням чинності Європейською конвенцією про боротьбу з тероризмом, яка була підписана в Страсбурзі 27 січня 1977 року та набрала чинності 4 серпня 1978 року. Це один із найважливіших міжнародних документів, який використовують європейські країни у боротьбі з міжнародним тероризмом. Положення Конвенції вказують на те, що екстрадиція є ефективним інструментом для забезпечення того, щоб особи, які вчинили терористичні акти, не unikли суду та покарання [3].

Конвенція розширила перелік злочинів, які не можна кваліфікувати як політичні злочини, пов'язані з політичним злочином, або злочини, вчинені з політичних мотивів. Однією з причин підписання Конвенції було забезпечення можливості видачі осіб, які вчинили особливо тяжкі злочини, перелічені у Конвенції, а саме: викрадення літака; створення загрози, що полягає в організації посягання на життя, особисту недоторканність чи свободу осіб, які користуються особливим міжнародним захистом, у тому числі, дипломатичних представників; викрадення або захоплення заручників; використання бомб, реактивних снарядів, гранат, автоматичної вогнепальної зброї, вибухових листів або пакетів, які

становлять небезпеку для людей; замах на вчинення будь-якого з вищезазначених дій. Злочини, включені до цього переліку, можна визначити як терористичні. Наслідком представлення нового каталогу злочинів стала нівеляція можливості відмови у видачі злочинця державі, яка вимагає екстрадиції [4, ст. 1-3].

Переломним моментом у боротьбі з тероризмом стали події 11 вересня 2001 року. Відтоді Європейський Союз вжив низку заходів, у тому числі, законодавчих, для боротьби з тероризмом.

3 грудня 2003 року Європейський Союз прийняв Європейську стратегію безпеки, в якій тероризм – поряд з розповсюдженням зброї масового знищення, регіональними конфліктами, розпадом держав та організованою злочинністю – серед найбільших загроз європейській безпеці. В документі йдеться про те, що Європа є не лише мішенню, а й базою для терористів. Було вказано на необхідність тісної співпраці між усіма організаціями, відповідальними за безпеку держав-членів, і судовою системою. Європейська стратегія безпеки стала підсумком багаторічної роботи над зміцненням і покращенням безпекової ситуації.

Наслідком цієї стратегії стала Декларація про боротьбу з тероризмом, прийнята Європейською Радою 25 березня 2004 року. Яка також стала реакцією на напади в Мадриді, в результаті яких загинула 191 невинна людина. У прийнятому документі підведено підсумки ініціатив у боротьбі з тероризмом та визначено напрямки подальших дій. Одним із важливих пунктів прийнятої декларації, якщо не найважливішим з них, став додаток під назвою План дій ЄС щодо боротьби з тероризмом [5].

Під час саміту Ради Європи у Варшаві в 2005 році було підписано три конвенції, дві з яких стосуються боротьби з тероризмом. Перша – Конвенція про запобігання тероризму, складена у Варшаві 16 травня 2005 р. – так звана Варшавська конвенція I. Угода зобов'язувала держави: вживати відповідних заходів у сферах освіти, культури, інформації, ЗМІ, підвищувати обізнаність громадськості, дотримуючись при цьому зобов'язань щодо прав людини; покращувати та розвивати співпрацю між національними органами (зокрема, посилення навчання та координації управління кризовими ситуаціями); сприяти толерантності шляхом заохочення та сприяння діалогу між культурами та релігіями із залученням неурядових організацій та інших елементів громадянського суспільства з метою запобігання напруженості; сприяти усвідомленню громадськістю загрози, яку становлять терористичні злочини, і заохочення громадськості допомагати владі в запобіганні таким злочинам [1, ст. 3].

Прикладом адаптації існуючого документа для створення нових рішень і механізмів боротьби з тероризмом є друга конвенція, складена у Варшаві 16 травня 2005 року, тобто Конвенція Ради Європи про відмивання, розкриття, вилучення, конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансування тероризму (Варшавська конвенція II). Метою цієї Конвенції є підвищення ефективності протидії фінансуванню тероризму шляхом використання механізмів, які досі використовувалися для боротьби з процедурами відмивання грошей. Конвенція вимагала від держав вжити заходів для забезпечення ефективного пошуку, відстеження, ідентифікації, заморожування, арешту та конфіскації власності, отриманої з законного чи незаконного джерела, використовуваної чи призначеної для фінансування тероризму, або доходів від такого злочину. Крім того, Варшавська

II конвенція зобов'язувала держави якомога повніше співпрацювати з цією метою на міжнародному рівні [6, ст. 3].

Європейський Союз зробив ще один крок у довгостроковій війні проти тероризму наприкінці 2005 року, коли було прийнято іншу стратегію - The European Union Counter-Terrorism Strategy, цього разу спрямовану головним чином на джерела фінансування терористичних організацій.

Останніми роками триває боротьба за позбавлення терористичних груп та організацій коштів. Європейський Союз запровадив жорсткі правила щодо відмивання грошей, що ускладнює приховування коштів за фіктивними компаніями. До прикладу, з 2016 року ЄС може самостійно заморозити активи та заборонити видачу віз терористам, пов'язаним з угрупованнями «Аль-Каїда» та «Ісламська держава» [7].

До прийняття Радою Євросоюзу відповідної законодавчої бази санкції могли бути застосовані лише до фізичних чи юридичних осіб.

Серед сучасних документів слід виділити Директиву Європейського Парламенту і Ради ЄС 2018/843. Вона є основним правовим інструментом запобігання використанню фінансової системи Союзу для цілей відмивання грошей та фінансування тероризму. Зазначена Директива визначає ефективні та всеосяжні правові рамки для вирішення проблеми зі стягненням грошей чи майна, пов'язаних з терористичними цілями, вимагаючи від держав-членів визначити, зрозуміти та зменшити ризики, пов'язані з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму [8, ст. 1].

У червні 2019 року Рада ЄС ухвалила стратегічну програму на 2019-2024 роки в якій акцентовано увагу на забороні злочинцям обходити закони про відмивання грошей за допомогою криптовалют. Це має бути досягнуто шляхом розширення сфери дії положень про передачу криптоактивів. Таким чином, забезпечить фінансову прозорість обміну криптоактивами, а отже, ускладнить їх використання у злочинних цілях. Нова угода дозволить ЄС покласти край використанню криптоактивів для відмивання грошей і фінансування тероризму.

Вищезазначені положення спрямовані на забезпечення належного балансу між потребою у збільшенні безпеки та необхідністю захисту основних прав та економічних свобод громадян. Водночас норми ЄС були приведені у відповідність до міжнародних стандартів, розроблених у рамках FATF.

Ще одним кроком Європейського Союзу на шляху боротьби з тероризмом було створення управлінь, агентств та запровадження спеціальних посад.

Координатор з питань боротьби з тероризмом (The Counter-Terrorism Coordinator). Його головне завдання – координація та посилення всіх інструментів ЄС у сфері боротьби з тероризмом. Координатор також представляє Раді на основі звітів, підготовлених Центром аналізу розвідувальних даних ЄС та Європол, пріоритетні напрямки у боротьбі з тероризмом. До його компетенції також входить вдосконалення комунікаційного процесу між ЄС і третіми країнами з питань, які належать до його повноважень [9].

Європейське поліцейське управління ЕЕРО (Europol European Police Office) є ще одним агентством Співтовариства, яке має охороняти безпеку європейців. Сфера діяльності Європолу охоплює надання допомоги правоохоронним органам держав-членів та зміцнення співпраці між ними, а також, запобігання орга-

нізованої і терористичної злочинності. На даний момент найефективнішою формою боротьби з тероризмом є постійна співпраця держав. Обмін інформацією має вирішальне значення для відстеження терористичної діяльності через кордони, тому ЄС спростив обмін даними для національних правоохоронних органів. Тісна співпраця приносить все більше результатів. З 2015 по 2019 рр. кількість людей, пов'язаних з тероризмом, у базі даних Європолу зросла на 267% [10].

Інший ресурс – Шенгенська інформаційна система, яка була розроблена для сприяння безпеці в Європі дозволила обмінюватися значно більшим об'ємом інформації про терористів. А для правоохоронних цілей країни-члени ЄС надають одна одній прямий доступ до конкретних баз даних ДНК, відбитків пальців і реєстрації транспортних засобів.

Законодавча база, створені інституції, тісний обмін інформацією та співробітництво держав Євросоюзу приносять помітні результати. У період з 2019 по 2021 рр. у країнах ЄС за підозрою в терористичних злочинах було заарештовано 1560 осіб. У 2021 році в країнах-членах сталося 15 терористичних інцидентів, у 2020 році - 57 інцидентів. У 2021 році Європол повідомив про 388 арештів за підозрою в терористичних злочинах у країнах ЄС. У 2021 році найпоширенішим правопорушенням, яке призвело до арешту Європолом – було членство в терористичній організації, яке часто поєднувалося з поширенням пропаганди чи плануванням терористичних актів [11].

Аналізуючи сучасні антитерористичні стратегії, слід зазначити, що найбільш ефективною є союзницька співпраця на міжнародному рівні, яка ґрунтується на зміцненні національних антитерористичних програм. Багато країн змінили свою національну політику, правові норми, визначили заходи та методи, які слід використовувати для підтримки внутрішньої безпеки після теракту 11 вересня 2001 року.

Франція пережила майже всі типи тероризму з 1950-х років: антиколоніальний - у 1950-х, правий - у 1960-х, лівий і сепаратистський - на Корсиці та в Країні Басків у 1970-х і 1980-х роках, потім ісламський тероризм в 1990-х роках, а тепер релігійний тероризм. На сьогоднішній день, слід виділити два рівні терористичних загроз у Французькій Республіці. Перший – національний, а другий – міжнародний.

Організацією боротьби з тероризмом у Франції займаються вищі органи державної влади. Основні напрямки дій і пріоритети в цьому плані визначені на рівні Президента. Звідти вони йдуть до офісу прем'єр-міністра, а потім – через Міністерство оборони, Міністерство внутрішніх справ та Міністерство економіки, фінансів і промисловості – до прямих виконавців, організаційно розташованих у згаданих міністерствах.

Закон Французької Республіки про боротьбу з тероризмом вводить ряд положень, які дозволяють посилити співпрацю служб відповідальних за безпеку суспільства: надають право встановлювати огороження з метою гарантування безпеки на великих заходах – так звані охоронні зони; закривати окремі культові споруди та запроваджують систему індивідуального нагляду в місцях історичної та культурної спадщини; звертаючи увагу на можливу загрозу зброї та вибухівки, якими володіють терористи, запроваджено нову систему обшуків та конфіскацій, яка тісно пов'язана з проведенням слідчих дій щодо радикально налаштованих

осіб; особливу увагу приділяють нагляду кіберпростору. Окрім вищезазначеного, було вирішено посилити охорону державних кордонів, що пов'язано з ризиком прибуття терористів, які мігрують з Африки та Близького Сходу [12].

До боротьби з тероризмом у **Нідерландах** державна влада та громадяни цієї країни ставляться дуже серйозно. Її суть чітко відображена в організаційних рішеннях вищої влади та в громадянських настроях. Дії в цій сфері визначаються зусиллями щодо максимальної мобілізації громадян та організацій, розташованих на території країни. В даний час близько 200 000 громадян, які знаходяться в 20 різних організаціях (поліція, спецслужби, науково-дослідні інститути та інші), залучені в різні види діяльності, пов'язані з боротьбою з тероризмом. Узгодженість діяльності цих організацій контролює Національний координатор. В його організаційному підрозділі постійно працює близько 80 осіб, які працюють у п'яти відділах, одній інспекції та двох департаментах.

На додаток, до підрозділу Національного координатора з боротьби з тероризмом, у 2006 році було створено третій офіс для аналізу та координації інформації отриманої від інших установ [13, с. 107].

Щодо законодавчих положень, в 2004 році до Кримінального кодексу Нідерландів були внесені поправки на основі прийнятих Радою Європи документів. У 2006 році наступні поправки запровадили положення, що стосуються, зокрема, списків терористичних організацій, членство в яких розглядалося як злочин. Інші поправки стосувалися вдосконалення процесу розслідування і захисту свідків. У 2002 році Нідерланди приєдналися до Конвенції про запобігання фінансуванню тероризму. Нідерландське законодавство в питаннях боротьби з тероризмом подібне до законодавства ЄС, оскільки на сьогоднішній день країна прийняла та ратифікувала більшість конвенцій та регламентів ЄС [13, с. 109].

Висновки і пропозиції. Неодноразові терористичні атаки, здійснені на території ЄС, чітко демонструють необхідність постійного розвитку систем безпеки держав-членів. Організовані злочинні групи, терористичні організації, постійно зростаючий ісламський радикалізм і міграційна криза становлять великий виклик для Європейського Союзу з точки зору забезпечення почуття безпеки для всіх громадян.

Міжнародний тероризм через широкий спектр своєї діяльності потребує комплексних та багаторівневих антитерористичних рішень. З цієї причини жодна країна не в змозі самостійно впоратися з цим явищем, яке загрожує міжнародній безпеці. Тільки ефективна координація та співпраця органів влади, відповідальних за боротьбу з тероризмом на регіональному та міжнародному рівнях може призвести до усунення неймовірної загрози.

Проаналізувавши законодавчі положення можна зробити висновок, що дані документи встановлюють основні положення та керівні принципи пов'язані з:

- підтримкою міжнародної солідарності у боротьбі з тероризмом;
- формуванням Стратегії європейської безпеки щодо боротьби з тероризмом;
- формуванням безпеки міжнародних перевезень та забезпечення ефективного прикордонного контролю;
- зменшенням доступу терористичних організацій до джерел фінансування та інших економічних ресурсів;

- застосуванням заходів із запобігання тероризму у сфері виявлення, притягнення до відповідальності та правової стигматизації осіб, які створюють потенційні загрози;

- підтриманням відповідних зовнішніх відносин із пріоритетними третіми країнами, де боротьба з тероризмом потребує посилення.

Проте нормативні документи необхідно постійно вдосконалювати, щоб врахувати ризики, що виникають через стрімкий розвиток технологічних інновацій – наприклад, поява віртуальної валюти; глобальний характер терористичних організацій; винахідливість злочинців, які користуються недоліками та вразливими місцями антитерористичної системи.

Загрози безпеці не окреслені кордонами ЄС. Внутрішня безпека ЄС і глобальна безпека взаємозалежні та взаємопов'язані. У більшості країн боротьба з тероризмом пов'язана з управлінням кризою. Найчастіше вона зосереджена на таких питаннях: підготовка критичної інфраструктури, організація кризових навчань, інформаційне забезпечення, використання екстрених служб, синхронізація діяльності та інші.

Системний аналіз законодавчих положень ЄС та антитерористичних програм обраних країн дозволяє запропонувати нові рішення до існуючих моделей, які дозволять оптимальніше протидіяти тероризму:

- важливим аспектом є посилення почуття безпеки в суспільстві через підкріплену свідомою оцінкою наявності в державі відповідних органів, уповноважених протидіяти тероризму;

- створення антирадикалізаційних програм у в'язницях;

- кооперація громадськості та формування національного опору терористичним атакам;

- навчання громадськості виявленню ознак радикалізації чи терористичної діяльності.

Законодавчі норми, що діють в окремих країнах, не виходять за межі норм, рекомендованих Європейським Союзом. Принципові відмінності стосуються лише форм введених нормативних актів. В одних країнах вони мають форму стратегій, програм чи генеральних планів, в інших виступають як окремі акти, а в третіх – як зміни до існуючих документів. У країнах із високою терористичною загрозою сфера дії регулювань є дуже широкою і, безумовно, репресивною за своєю суттю. Навпаки, у менш вразливих країнах регулювання є більш загальним і менш репресивним.

Список використаної літератури

1. Міжнародний документ «Конвенція Ради Європи про запобігання тероризму»: Конвенція від 16.05.2005 р. № 994_838 // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_712#Text (дата звернення: 10.11.2022).
2. Про боротьбу з тероризмом: Закон України від 20.03.2003 р. № 638-15// База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/638-15#Text>(дата звернення: 10.11.2022).
3. Міжнародний документ «Європейська конвенція про видачу правопорушників»: Конвенція від 13.12.1957 р. № 995_033 // База даних «Законодавство України» / ВР

- України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_033#Text (дата звернення: 10.11.2022).
4. Міжнародний документ «Європейська конвенція про боротьбу з тероризмом»: Конвенція від 27.01.1977 р. № ETSN90 // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_331#Text (дата звернення: 10.11.2022).
 5. Міжнародний документ: «План дій ЄС щодо боротьби з тероризмом» від 11.06.2004 р. № 0010/3/04 REV 3. URL: https://www.eumonitor.eu/9353000/1/j4nvg5k5kjg27kof_j9vvik7m1c3gyxp/vi7jgsy4c6vl/f=/10010_3_04_rev_3.pdf.
 6. Міжнародний документ «Конвенція Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму»: Конвенція від 16.05.2005 р. № 994_a34 // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_948#Text (дата звернення: 10.11.2022).
 7. Прес-реліз Ради Європи: Міжнародні дії проти ІДІЛ та Аль-Каїда. URL: [Fight against terrorism: EU strengthens its legal arsenal against ISIL/Da'esh and Al-Qaida - Consilium \(europa.eu\)](https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2018/05/30/eu-strengthens-its-legal-arsenal-against-isil-daesh-and-al-qaida).
 8. Міжнародний документ «Директива Європейського Парламенту і Ради (ЄС)»: Директива від 30.05.2018 р. № 2018/843 / База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_010-18#Text (дата звернення: 10.11.2022).
 9. Координатор боротьби з тероризмом. Офіційний сайт Ради Європи // URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/fight-against-terrorism/counter-terrorism-coordinator/>.
 10. Хронологія: відповідь ЄС на тероризм. Офіційний сайт Ради Європи // URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/fight-against-terrorism/history-fight-against-terrorism/>.
 11. Звіт про ситуацію з тероризмом і тенденції в ЄС (TE-SAT). Європол // URL: <https://www.europol.europa.eu/publications-events/main-reports/eu-terrorism-situation-and-trend-report#fndtn-tabs-0-bottom-2>.
 12. Закон Французької Республіки про боротьбу з тероризмом: Закон від 30.10.2017. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000035932811/>
 13. Моделі боротьби з тероризмом у вибраних країнах Європейського Союзу – правове регулювання. С. 107-111. URL: <https://www.bbn.gov.pl>.

References

1. International document «Council of Europe Convention on the Prevention of Terrorism»: Convention of 16.05.2005 № 994_838 // Database «Legislation of Ukraine». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_712#Text [in Ukrainian].
2. Law of Ukraine «On the fight against terrorism»: Law of 20.03.2003 № 638-15 // Database «Legislation of Ukraine». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/638-15#Text> [in Ukrainian].
3. International document «European Convention on Extradition»: Convention of 13.12.1957 № 995_033 // Database «Legislation of Ukraine». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_033#Text [in Ukrainian].
4. International document «European Convention on the Prevention of Terrorism»: Convention № ETSN90 // Database «Legislation of Ukraine». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_331#Text [in Ukrainian].
5. International document “EU Plan of Action on Combating Terrorism” of 11.06.2004 № 0010/3/04 REV 3. URL: https://www.eumonitor.eu/9353000/1/j4nvg5k5kjg27kof_j9vvik7m1c3gyxp/vi7jgsy4c6vl/f=/10010_3_04_rev_3.pdf [in Ukrainian].
6. International document Council of Europe Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds of Crime and on the Financing of Terrorism”: Convention of 16.05.2005 № 994_a34 // Database «Legislation of Ukraine». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_948#Text [in Ukrainian].

7. Press releases Council of the EU: Fight against terrorism: EU strengthens its legal arsenal against ISIL/Da'esh and Al-Qaida. URL: Fight against terrorism: EU strengthens its legal arsenal against ISIL/Da'esh and Al-Qaida - Consilium (europa.eu) [in Ukrainian].
8. International document «Directive (EU) 2018/843 of the European Parliament and of the Council: Directive of 30.5.2018 № 2018/843 // Database «Legislation of Ukraine». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_010-18#Text [in Ukrainian].
9. Counter-Terrorism Coordinator: Council of European Union. URL: Counter-Terrorism Coordinator - Consilium (europa.eu) [in Ukrainian].
10. Timeline: the EU's response to terrorism: Council of European Union. URL: Timeline: EU's fight against terrorism - Consilium (europa.eu) [in Ukrainian].
11. EU Terrorism Situation & Trend Report (TE-SAT). Europol // URL: <https://www.europol.europa.eu/publications-events/main-reports/eu-terrorism-situation-and-trend-report#fndtn-tabs-0-bottom-2> [in Ukrainian].
12. LOI № 2017-1510 renforçant la sécurité intérieure et la lutte contre le terrorisme: Law of 30.10.2017 // URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000035932811/> [in France].
13. Models of combating terrorism in selected countries of the European Union - legal regulation. C. 107-111. URL: <https://www.bbn.gov.pl> [in Polish].

Стаття надійшла 14.11.2022 р.

T. O. Chernadchuk, Candidate of Juridical Sciences, Assistant Professor

Sumy National Agrarian University
the Department Administrative and Information Law
Herasyma Kondratieva Street, 160, Sumy, 40000, Ukraine
e-mail: tamarachernadchuk@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6758-7438>

V. O. Berezovska, Master Degree (the second level of higher education) seeker

Sumy National Agrarian University
the Department Administrative and Information Law
Herasyma Kondratieva Street, 160, Sumy, 40000, Ukraine
e-mail: valeriya.berezovska@gmail.com

THE POLICY OF THE EUROPEAN UNION ON THE FIGHT AGAINST TERRORISM: THE ANALYSIS OF THE EUROPEAN UNION LEGISLATION AND SOME NATIONAL ANTITERRORISM PROGRAMMES

Summary

Terrorist attacks strike not only the victims, their friends and families, but also the fundamental principles of the European Union. The choice of the topic of the article is caused by the fact that today the European Union recognizes money laundering, terrorist financing and international terrorism as some of the main threats to its financial system and citizens' security. The purpose of the article is to analyze the main directions of activities and decisions of the European Union in this area.

The methodological basis of the work consists of both general scientific and special methods of scientific knowledge. The EU legislation in the sphere of counter-terrorism was investigated using the analytical method, the method of abstraction gave an opportunity to assess the general current state of legal regulation of the fight against terrorism. The use of the comparative legal approach made it possible to analyze the national antiterrorist programmes of chosen European countries. The logical legal method was applied when formulating conclusions and proposals.

The article deals with the issues related to the legal aspects of the fight against international terrorism. The paper investigates the steps taken by the European Union, i.e., the adoption of resolutions and strategies, the signing of treaties, the creation of institutions that function with the purpose to combat and prevent terrorist attacks, which are the constituents of the general concept of the antiterrorist system. The authors indicate the most important treaty provisions and institutions as well as their development and influence on the system of the fight against terrorism by the European Union. The purpose of the article is to analyze the main directions of activities and decisions of the European Union in this area. It has been investigated that the external activities of the EU include the support of countries in improving their judicial systems and the potential of law enforcement authorities as well as the integration of European antiterrorist legislation into their security strategies. In the studied countries, the systematic approach to the fight against terrorism is clearly visible.

Keywords: Terrorism, international security, antiterrorist policy, the European Union, security strategy.